

Årsrapport 2017 – SET-Planen

Sammendrag

SET-Planen (Strategic Energy Technology Plan) er EUs viktigste strategiske forum for forskning og innovasjon innen energiområdet. SET-Planen er en del av Energiunionen, og Norge deltar på lik linje med EUs medlemsland. Deltakelse i SET-Planens ulike fora er viktig og nødvendig for å ivareta norske interesser og prioriteringer innen energiområdet, samt for å bidra til den ønskede samordning med nasjonale programmer. Norge deltar aktivt både fra myndighetssiden og via sentrale norske aktører. Aktørenes deltakelse i SET-Plan fora (EERA - European Energy Research Alliance og ETIP - European Technology and Innovation Platform) bidrar også positivt i forhold til norsk deltakelse i Horisont 2020.

I 2017 har det vært fokus på å utarbeide Implementeringsplaner innen SET-Planens 10 aksjonsområder (Key Actions) knyttet til Energiunionen. Norge har vært aktiv i flere av disse gruppene, både fra Forskningsrådet, OED og aktørsiden, og hatt ledelsen i arbeidsgruppen for CCUS.

Norge har vært svært aktiv både gjennom SET-Plan styringsgruppe og SET-Plan arbeidsgruppe (JAWG (Joint Action Working Group)). Norske aktører er aktivt involvert i SET-Planen via EERA, EPUE (European Platform of Universities in Energy Research & Education) og ETIP-ene.

Informasjon om JPI-ens mål, deltakere og økonomi

Overordnede mål/formål

Strategic Energy Technology Plan (SET-planen) er EUs samarbeidsarena for å fremskynde utviklingen og bruk av strategisk viktige energiteknologier innen fornybar og miljøvennlig energi. SET-planen er en sentral del av energiunionen og EUs energi- og klimapolitikk, og er trukket fram som et sentralt virkemiddel for å oppnå energiunionens mål i forskning, innovasjon og konkurranseevne. SET-planen skal samkjøre relevante finansielle virkemidler og instrumenter på energiteknologiområdet ut fra omforente planer innenfor forskning, utvikling, demonstrasjon og innovasjon, og skal samtidig bidra til økt samordning (alignment) med nasjonale finansieringskilder.

Deltakerland

Alle EUs medlemsland og assosierte land til Horisont 2020 er med i SET-Planen. SET-Planen ledes av EU-kommisjonen gjennom et delt lederskap mellom direktørene fra DG RTD, DG ENER og JRC.

Norske representanter

SET-planens hovedelementer med norske sentrale representanter:

- Styringsgruppe (Steering Group). Delegat: William Christensen, OED, ekspert: Tor Ivar Eikaas, Forskningsrådet
- Teknologi- og Innovasjonsplattformene (European Technology and Innovation Platforms, ETIPs) Teknologiplattformene (European Technology Platforms, ETPs) og Industriinitiativene (European Industrial Initiatives, EII) ble i 2016 omorganisert til ETIP-er, og det er verdt å merke seg at ETIP-ene har valgt relativt forskjellig organisasjonsform og myndighetsinvolvering i deres sentrale fora. Norsk deltakelse:

- ETIP Bioenergy (Advisory board): Trond Værnes, Forskningsrådet
- ETIP ZEP - Zero Emissions Platform (Governmental Group): Stig Svenningsen, OED (leder) og Aage Stangeland, Forskningsrådet
- ETIP Smart Networks for Energy Transition (SNET): Ingen norske representanter i Governing Board.
- ETIP RHC – Renewable Heating and Cooling: Medlemsland representert via ulike teknologipanel. Ingen norske representanter
- ETIP-ene for vind, havenergi og solceller har ikke medlemslandsrepresentanter i sentrale fora
- SET-Plan arbeidsgrupper for hvert av SET-Planens prioriterte områder
 - PV: Trond Inge Westgaard, Forskningsrådet
 - Offshore vind: Harald Rikheim, Forskningsrådet
 - Energisystem: Erland Eggen, Forskningsrådet
 - CCS og CCU: Espen Bernhard Kjærgård og William Christensen, OED samt Aage Stangeland, Forskningsrådet
 - Batterier: Andreas Bratland, Forskningsrådet
- Forskningsalliansen (European Energy Research Alliance, EERA)
 - EERA Executive Committee (ExCo): Nils A. Røkke (chairman), SINTEF
 - EERA sekretariat medlemmer: Petter Støa og Berta Güell, SINTEF Energi
 - Norsk deltakelse i 15 av 17 fellesprogrammer (Joint Programmes) i EERA
- SET-planens informasjonssystem (SET-Plan Information System, SETIS)

Relevante programmer og aktiviteter i Forskningsrådet

Det er svært godt samsvar mellom fokus i SET-planen og den nasjonale strategien ENERGI21 samt Forskningsrådets programmer CLIMIT og ENERGIX. I SET-Plan Steering Group er det stort fokus på hvordan man best mulig kan få til god alignment og synergier mellom aktivitetene på EU- og nasjonalt nivå. I løpet av 2017 har man også sett et betydelig større fokus på dette også fra EERAs side.

Norske forskningsmiljøer, institusjoner og andre interessenter

Norske aktører er meget aktive i Forskningsalliansen (EERA).

Gjennom Medvirkningsordningen (MVO) til ENERGIX og CLIMIT gis det støtte til norske "skyggegrupper" og ledende roller innen sentrale SET-Plan fora:

- Norsk skyggegruppe til EERA og EUA-EPUE (European University Association – European Platform of Universities engaged in Energy Research)
- EERA ExCo
- Smart Cities and Communities
- Smart Grids
- Fuel Cells and Hydrogen
- Bioenergy
- Solar energy
- Energy Efficiency in industry
- Geothermal energy

Økonomi

Deltakelse i SET-Plan har vært finansiert gjennom ENERGIX og CLIMIT. SET-Planen har ikke egne utlysninger slik som andre JPI-er. Prosjekter finansieres bl.a. gjennom Horisont 2020 og en viss grad gjennom finansielle instrumenter som InnovFin.

I 2017 har det vært norsk deltakelse i to ERA-NET Cofunds med utlysninger innen Smart Grids. Her har ENERGIX satt av 1,2 mill. euro. ERA-NET ACT for CCS hadde utlysning i 2016, og planlegger en ny utlysning i 2018.

Viktigste aktiviteter, nytteverdi og resultater

Strategisk forsknings- og innovasjonsagenda

SET-Planen har ingen strategisk forskningsagenda slik som de andre JPI-ene. De førende dokumenter for SET-Planen er:

- ENERGY UNION: A Framework Strategy for a Resilient Energy Union with a Forward-Looking Climate Change Policy, COM (2015) 80, 2015-02-25
- Towards an Integrated Strategic Energy Technology (SET) Plan: Accelerating the European Energy System Transformation, COM (2015) 6317, 2015-09-15
- Clean Energy For All Europeans, COM (2016) 860 final, 2016-11-30
- Accelerating Clean Energy Innovation, COM (2016) 763 final, 2016-11-30

I løpet av 2017 har man ferdigstilt Implementeringsplaner for følgende av SET-Planens nøkkelområder (tilgjengelig fra SETIS web):

- Initiative for Global Leadership in Concentrated Solar Power – Implementation Plan, Sep 2017
- Continue efforts to make EU industry less energy intensive and more competitive – Implementation Plan, Sep 2017
- CCS and CCU - Implementation Plan, Sep 2017
- Initiative for global leadership in Photovoltaics - Implementation Plan, Nov 2017
- Become competitive in the global battery sector to drive e-mobility and stationary storage forward - Implementation Plan, Nov 2017

Gjennomførte og planlagte aktiviteter

Utlysninger skjer under Horisont 2020, inkludert ERA-NET Cofunds-utlysninger, samt FCH JU (Fuel Cells and Hydrogen Joint Undertaking). I H2020 Energi står norske aktører per oktober 2017 for 106 deltakelser med en samlet støtte fra EU på rundt 650 mill. kroner. Dette utgjør 3 prosent av de samlede utlyste EU-midlene i H2020 Energi.

Samordning/"alignment"

Norge har deltatt aktivt i SET-Plan styringsgruppe og JAWG (Joint Action Working Group), en arbeidsgruppe under SET-Plan Steering Group, bl.a. for utvikling av nye ERA-NET Cofunds-initiativ.

Nytteverdi og resultater

Deltakelse i SET-Planens ulike fora er viktig og nødvendig for å ivareta norske interesser og prioriteringer innen energiområdet, samt for å bidra til den ønskede samordning med nasjonale programmer. Norge deltar aktivt både fra myndighetssiden og via sentrale norske aktører. Aktørenes deltakelse i SET-Plan fora (EERA og ETIP-er) bidrar også positivt til norsk deltakelse i Horisont 2020.

Relevante nettsider

Strategic Energy Technologies Information System (SETIS): <https://setis.ec.europa.eu/>

European Energy Research Alliance (EERA): <https://www.eera-set.eu/>

European Technology and Innovation Platform (ETIP): <http://ec.europa.eu/research/innovation-union/index.cfm?pg=etp>

European Platform of Universities in Energy Research & Education (EPUE):
<http://www.eua.be/policy-representation/research-innovation-policy/european-platform-of-universities-in-energy-research-education>